

## Jubilejný turnaj B. Formánek – 90, C 1.5.2023

### Predbežný výsledok – Preliminary award

Turnaj vypísala Slovenská organizácia kompozičného šachu k 90. narodeninám Bedricha Formánka (\* 6.6.1933), a to v skladaní trojt'aziek podľa pravidiel šatrandžu (starého arabského šachu). Použitie dám alebo strelcov nebolo dovolené, namiesto nich bolo nutné použiť figúry fers (skokan 1-1) a alfil (skokan 2-2), a to v ľubovoľnom počte. Pešiaci na poslednom rade sa môžu premeniť iba na fersa. Nie sú dovolené dvojkroky pešiakov, ani rošády. Skladby sa môžu končiť rovnocenne matom alebo patom. Pripúšťajú sa aj ilegálne postavenia.

Osobitným doplnkom súťaže boli skladby v šatrandži s ľubovoľnou výzvou a s využitím ľubovoľného retromotívu (včítane dôkazových partí), tieto však musia mať legálne postavenie.

#### **Správa usporiadateľa**

Na turnaji sa v oboch oddeleniach zúčastnilo 29 kompozícií od 12 skladateľov zo 7 krajín. Skladby boli upravené do jednotnej anonymizovanej formy a po uplynutí zasielacej lehoty zaslané rozhodcovi.

#### **Oddelenie A, trojt'azky:**

Konkurovalo 18 skladieb od 10 autorov zo 6 krajín. Skladbám boli pridelené tieto čísla:

A01 – Juraj Brabec (Slovensko), A02 – Viktor Syzonenko (Ukrajina), A03 – Stephan Dietrich (Nemecko), A04, A05 – Ľuboš Kekely (Slovensko), A06 – Vlaicu Krisan a Eric Huber (Rumunsko), A07, A08, A09, A10, A11, A12, A13, A14 – Stanislav Vokál (Slovensko), A15 - Sophie Yifeng He (Hong Kong), A16, A17 – Gerard Doukhan (Francúzsko), A18 – Emil Klemanič (Slovensko)

#### **Oddelenie B, retroskladby:**

Konkurovalo 11 skladieb od 5 autorov z 3 krajín. Skladbám boli pridelené tieto čísla:

B01, B02 – Ľuboš Kekely (Slovensko), B03 – Marek Kolčák (Slovensko), B04, B05, B06, B07, B08, B09 – Stanislav Vokál (Slovensko), B10 – Pavel Kameník (Česko), B11 – Michel Caillaud (Francúzsko)

#### **Posudok rozhodcu B. Formánka:**

Od usporiadateľa turnaja, Ladislava Packu, som dostal 19 trojt'aziek a 11 retroskladieb na vzorne vyhotovených diagramoch bez mien autorov a s podrobnými riešeniami. Pokiaľ ide o celkovú úroveň turnaja, nevedel som, čo mám očakávať, ale

prekročila moje očakávania. Myslím, že ide o dôstojné pripomenutie si starých arabských šachových skladateľov, ktorí sa pred vyše tisíc rokmi veľkou mierou zaslúžili o rozvoj svetového kompozičného šachu.

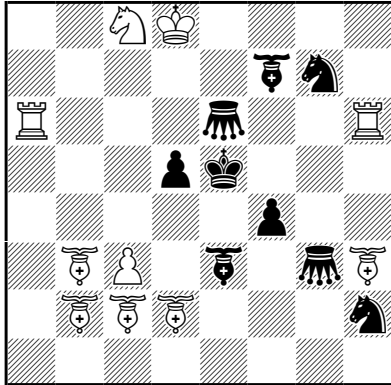
Vyznamenania som udelil týmto skladbám (mená autorov doplnil usporiadateľ).

## Oddelenie A

### I. cena ex aequo dvojici skladieb 16A + 17A

#### 16A Gerard Doukhan

Francúzsko



#3

(10+9)

1. ♖e7! [2. ♜d4 **A** [3. ♘g6# **C**] ♜f5 3. ♘c6# **D**] Somov B1

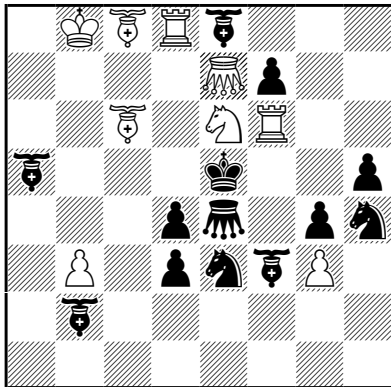
1... ♜f3 2. ♜b4 **B** [3. ♘c6# **D**] ♜d7 3. ♘g6# **C** self-block, Somov B1, pseudo-Le Grand  
2... ♜d4 3. c:d4#

1... ♜g5 2. ♘g6+ **C** ♚f6 3. ♜d4# **A** distant self-block

1... ♜c5 2. ♘c6+ **D** ♚d6 3. ♜b4# **B** distant self-block

Hrozba a prvý variant obsahujú pseudoLeGrandovu tému v kombinácii s témou Somova. Druhý a tretí variant obsahujú vzdialené blokovania polí alfilom e3 a rovnaké druhé ťahy ako matové ťahy jazdcov v prvej dvojici a naopak. A navyše cyklus ťahov medzi hrozbou a tromi obranami (AD DB BC CA). Motivácia jednotlivých ťahov je hodná podrobného štúdia.

**17A Gerard Doukhan**  
Francúzsko



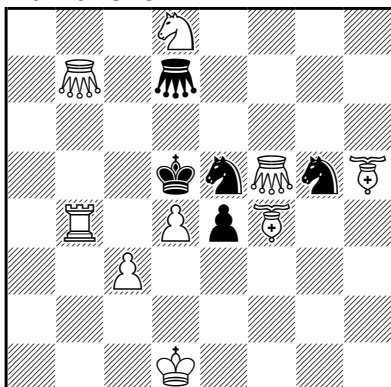
#3 (9+13)

1. ♘g5? (hr. 2. ♘:f7#), 1... ♜d5!  
 1. ♖f4? (hr. 2. ♜f6#) ♜f5 2. ♘c5 (hr. 3. ♘:d3#) ♜e4 3. ♜f6#, 1...f5!  
 1. ♖:f7! (hr. 2. ♘g7 **A** (hr. 3. ♜f6# **C**) ♘d5 3. ♜d6# **D**) *self-block, Somov B2*  
 1... ♜f1 2. ♘f4 **S** (hr. 3. ♜d6# **D**) ♜f5 3. ♜f6# **C** *self-block, Somov B2, pseudo-Le Grand*  
 1... ♜g6 2. ♜f6+ **C** ♚f5 3. ♘g7# **A**, *distant self-block*  
 1... ♜:c6 2. ♜d6+ **D** ♚d5 3. ♘f4# **C**, *distant self-block*  
 1... ♜c4 2. b:c4 (hr. 3. ♜d6#) ♜f5 3. ♜f6#

Na okolnosť, že ide o toho istého autora, ma upozornil na požiadanie usporiadateľ turnaja. Myslím, že podrobnejší komentár nie je potrebný, riešenie s autorovými poznámkami stačí. Obe trojťažky veľmi dobre ukazujú na možnosti, ktoré skladateľom poskytuje šatrandž (ktorého jedinou líniovou figúrou je veža)

**II. cena**

**06A Vlaicu Crisan & Eric Huber**  
Rumunsko



#3 (9+5)

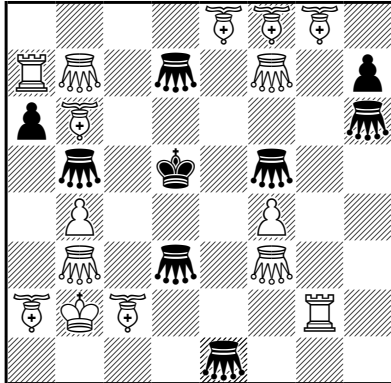
1. ♚c2! hr. 2. ♖b5+ ♚c4 3. ♖c5#  
 1... ♜d3 2. ♜e6+ **A** ♜:e6 3. ♜f7# **B**, 2... ♜:e6 3. ♜c6# **C**  
 1... ♜c6 2. ♜f7+ **B** ♜e:f7 3. ♜:c6# **C**, 2... ♜g:f7 3. ♜e6# **A**  
 1... ♜e6 2. ♜c6+ **C** ♜:c6 3. ♜:e6# **A**, 2... ♜:c6 3. ♜f7# **B**

Veľmi dobrá súhra troch bielych arabských figúr s dvojicou čiernych jazdcov a fersa pri vytváraní známych cyklov druhých a tretích ťahov bieleho.

### Zvláštna cena

**18A Emil Klemanič**

Slovensko



#3

(15+9)

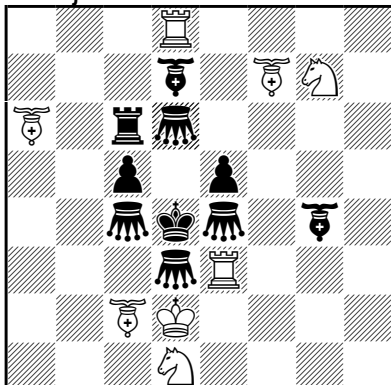
1. ♖a8! hr. 2. ♖d8 hr. 3. ♖:d7#  
 2... ♜c6, ♜e6 3. ♜:c6# **A**, ♜:e6# **B**  
 1... ♜g5 2. ♖:g5 hr. 3. ♖:f5#  
 2... ♜e6, ♜e4 3. ♜:e6# **B**, ♜:e4# **C**  
 1... ♜d2 2. ♖:d2 hr. 3. ♖:d3#  
 2... ♜e4, ♜c4 3. ♜:e4# **C**, ♜:c4# **D**  
 1... a5 2. ♖:a5 hr. 3. ♖:b5#  
 2... ♜c4, ♜e6 3. ♜:c4# **D**, ♜:e6# **A**

Pre skladbu, ktorá svojimi “ornamentmi a dekoráciami” (na rozdiel od výtvarného umenia a architektúry aj pohyblivými) by si zrejme nezaslúžila označenie insitná alebo gýčová, som vymyslel (dúfam, že ako prvý) názov rokoková... Samozrejme, opäť ma zaujal cyklus AB-BC-CD-DA v matoch.

### Čestné uznanie

**02A Viktor Syzonenko**

Ukrajina



#3

( 8 + 10 )

1. ♞d1-c3! hr. 2. ♞c3-e2+ ♜d3\*e2 3. ♞e3\*e4#, 2... ♞g4\*e2 3. ♞g7-e6#

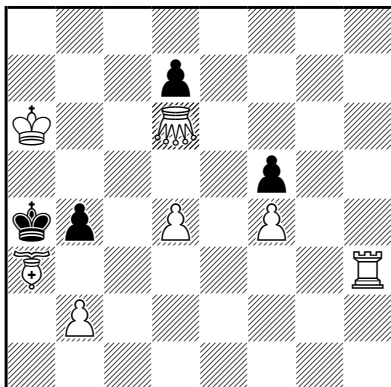
1...♞c4-d5 2.♘g7-f5+ ♞e4\*f5 3.♖e3\*d3#, 2...♞d7\*f5 3.♘c3-b5#  
 1...♞e4-f3 2.♘c3-b5+ ♞c4\*b5 3.♖e3\*d3#, 2...♞d7\*b5 3.♘g7-f5#  
 1...♞e4-f5 2.♘c3-b5+ ♞c4\*b5 3.♖e3\*d3#, 2...♞d7\*b5 3.♘g7-f5#  
 1...♞e4-d5 2.♘c3-b5+ ♞c4\*b5 3.♖e3\*d3#, 2...♞d7\*b5 3.♘g7-f5#  
 1...♞d6-e7 2.♖e3\*d3+ ♞c4\*d3 3.♘c3-b5#, 2...♞e4\*d3 3.♘g7-f5#  
 1...♞d6-c7 2.♖e3\*d3+ ♞c4\*d3 3.♘c3-b5#, 2...♞e4\*d3 3.♘g7-f5#

Veľmi dobré využitie materiálu (včítane ♖d8) v typickej strategickej trojťažke s ôsmimi podvariantmi.

### Pochvalná zmienka

#### 13A Stanislav Vokál

Slovensko



#3 ( 7 + 4 )

1.♔a6-b6 ? tempo, b4\*a3 2.b2-b3+ ♕a4-b4 3.♞d6-c5#, 1...b4-b3 !  
 1.d4-d5 ? tempo, b4-b3 2.♖h3-d3 hr. 3.♖d3-d4#, 1...b4\*a3 !  
**1.♖h3-d3!** tempo, b4-b3 2.d4-d5 hr. 3.♖d3-d4#,  
 1...b4\*a3 2.b2-b3+ ♕a4-b4 3.♞d6-c5#

Minimalistické použitie fersa a alfila na tému známej logickej kombinácie, v ktorej možno objaviť aj modelové maty.

## B. Retroskladby

Šatrandž má v oblasti retra obmedzené možnosti oproti ortodoxnému šachu, predovšetkým kvôli absencii inak bežných tém (všepremena, en passant, rošáda). Originálnym prvkom by mohol byť fakt, že alfíl môže stáť legálne len na 8 poliach šachovnice, ale to je dosť chudobná náhrada.

Turnaj priniesol predovšetkým tri pekné dôkazové partie. Vo zvyšku prevládali retraktory, bohužiaľ zväčša "pacifické" (bez braní), čo je podstatné zjednodušenie oproti analytickým dielam, kde základná pozícia skladby musí byť odvoditeľná od základnej pozície partie. Ale aj v tomto žánri sú možné zaujímavé kombinácie, ako ukazuje jediná pochvalná zmienka.

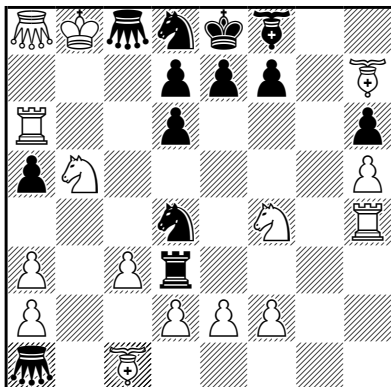
Škoda, že ani jeden autor sa nepokúsil spracovať tému, pri ktorej by sa využil fakt, že v šatrandži je pat ekvivalentný matu (t.j. znamená výhru). A to už nehovoriac o retrobate (?!). Myslím, že tu sa nájdu pestré možnosti tvorby pre nasledovníkov.

11B

Michel Caillaud

Francúzsko

I. cena



Dôkazová partia 45,0 (15+13)

1.g3 ♘h6 2.g4 ♗f5 3.g5 h6 4.g6 ♖h7 5.g:h7 g6 6.h3 g5 7.h4 g4 8.h5 g3 9.♖h4 g2  
10.♗h3 g1 ♜11.h8 ♜ ♜h2 12.♜g7 ♜g3 13.♜f6 ♜f4 14.♜e5 ♜e3 15.♗f4 a6  
16.♞h3 a5 17.♚f1 ♖a6 18.♚g2 ♖d6 19.♚f3 ♖d3 20.♚e4 ♜d4 21.♚d5 ♜c3+  
22.♚c5 ♗d4 23.♜d6 c:d6+ 24.♚b6 ♜c7+ 25.♚a7 ♜b6+ 26.♚a8 ♜c5 27.♞f5  
♜5b4 28.♞h7 ♜a3 29.b:a3 ♜b2 30.♗c3 ♗bc6 31.♖b1 ♜a1 32.♖b6 ♗d8 33.♖a6  
b6 34.♚b8 b5 35.♚:c8 b4 36.♗b5 b3 37.c3 b2 38.♜c2 b1 ♜ 39.♜b3 ♜c2 40.♜c4  
♜b3 41.♜d5 ♜c4 42.♜c6 ♜d5 43.♜b7 ♜c6 44.♜a8 ♜b7+ 45.♚b8 ♜c8

Dôkazová partia s najbohatším obsahom, zahŕňajúcim témy Ceriani-Frolkin (premenená figúra v priebehu partie zmizne) a Prenix (pešiak sa premení na figúru a pôvodná figúra toho istého druhu a farby je neskôr zobratá).

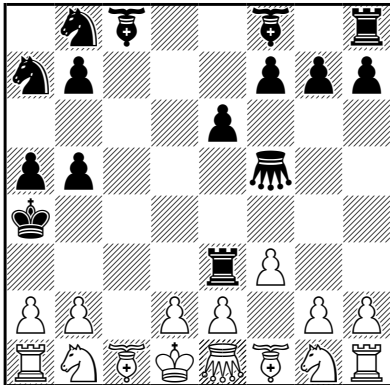
(Pozn. V pôvodnom postavení šatrandžu stoja králi na d1 a d8, v tomto prípade na e1 a e8, čo však predstavuje iba zrkadlový obraz a nemá vplyv na korektnosť.)

10B

Pavel Kameník

Česko

II. cena



Dôkazová partia 18,5 (15+15)

1.f3 a6 2.♞f2 a5 3.♞e3 ♜a6 4.♞d4 ♜e6 5.♞c5 ♜e3 6.♞b6 c:b6 7.c3 ♔c7 8.c4 ♔c6 9.c5 ♔b5 10.c6 ♔a4 11.c:d7 b5 12.d8 ♞♞d7 13.♞c7 ♞e6 14.♞d6 ♞f5 15.♞e5 e6 16.♞f4 ♞e7 17.♞g3 ♞ec6 18.♞f2 ♞a7 19.♞e1.

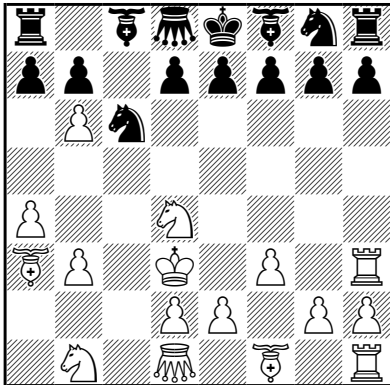
Pronkinova téma (premenená figúra obsadí východiskové pole už predtým zobratej figúry toho istého druhu a tej istej farby), s estetickými (antiparalelnými) pochodmi pôvodného a premeneného bieleho fersa (e1 – b6, d8 – e1).

03B

Marek Kolčák

Slovensko

III. cena



Dôkazová partia 16,0 (16+15)

1.c3 c6 2.c4 ♞c7 3.c5 ♞b6 4.c:b6 c5 5.a3 c4 6.a4 c3 7.♜a3 c2 8.♜h3 ♞c6 9.♞a3 c1 ♞ 10.b3 ♞b2 11.♞f3 ♞c3 12.♞d4 ♞b4 13.f3 ♞c5 14.♔f2 ♞d6 15.♔e3 ♞c7 16.♔d3 ♞d8

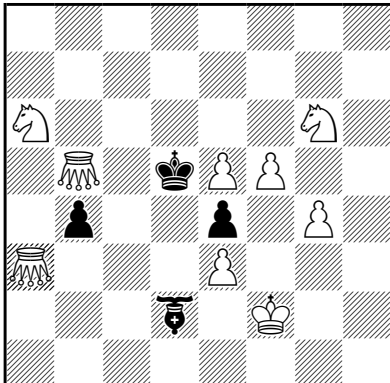
Priamo školský príklad na Pronkinovu tému.

## 05B

Stanislav Vokál

Slovensko

Čestné uznanie



-1 & #3 (9+4)

(biely vráti posledný ťah a dá mat 3. ťahom)

1. ♖a3-b4? (hr. 2. ♘a6-c7#), 1... ♜d2:b4!

Nejde vrátiť ťahy:

Späť -1. ♖f3:♖g4?, -1. ♖f3:♗g4?, -1. ♖f3:♘g4?, -1. ♖f3:♙g4?

Riešenie

**Späť -1. ♖f3: ♜g4!**

Dopredu: 1. ♘g6-e7+? ♔d5:e5!, 1. ♘a6-c7+? ♔d5-c5!,

1. ♖a3:b4? hr. 2. ♘a6-c7#, 1... ♜d2:b4 2. ♖f3-f4 a 3. ♘g6-e7#, ale 1...e4:f3!

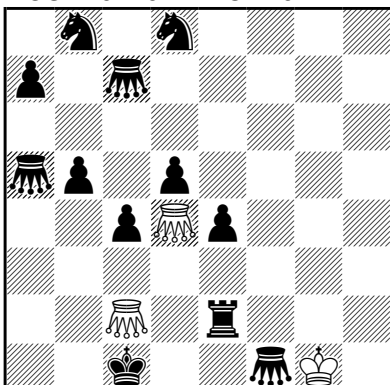
**1.f3-f4!** hr. 2. ♘g6-e7#, 1... ♜d2:f4 2. ♖a3:b4! a 3. ♘a6-c7#

Dobрым nápadom je spätné branie alfila na jemu "prístupnom" poli. Okrem výberu spätného brania je relatívne slušný aj "normálny obsah", ale vedel by som si predstaviť aj lepšie spracovanie danej témy...

## 07B Stanislav Vokál

Slovensko

Pochvalná zmienka



-9 & #1 (3+12)

Pacifický retraktor

1. ♔g2-g1! ♜f2-f1 ♖+ 2. ♔f3-g2 ♜e5-e4+ 3. ♔f4-f3 ♜e6-e5+ 4. ♔e5-f4 ♜d2-e2+  
5. ♔d6-e5 ♜b6-c7+ 6. ♔c5-d6 ♜c7-b6+ 7. ♔b4-c6 ♜b6-a5+ 8. ♔b3-b4! ♜c5-c4+  
9. ♜c3-d4 & 1. ♜c3-b2#.



Sympatická okružná jazda bieleho kráľa a modelový mat dvoma fersmi.

Prípadné námietky proti korektnosti a nebudaj pôvodnosti vyznamenaných skladieb pošlite do 31. júla 2023 na adresu [formanek@stuba.sk](mailto:formanek@stuba.sk).

Any objections to the correctness and originality of the awarded compositions should be sent by July 31, 2023 to the address [formanek@stuba.sk](mailto:formanek@stuba.sk).